

Estella Põllu

Toiduainete ostmine ja toitlustamine riigihankena

1. Lepingu liik ja menetlusreeglid

Riigihange

Riigihangeteks riigihangete seaduse (edaspidi RHS) tähenduses on hankija poolt nii asjade ostmine, teenuste tellimine, kui ka teenuste kontsessioon.

Määratlemaks, kas tegemist on riigihankega, tuleb lähtuda RHS § 4 lg 1 sätestatud hankelepingu määratlusest. Kui RHS §-s 10 nimetatud isik (edaspidi hankija) sõlmib lepingu, mille eesmärgiks on asjad või teenused ning võtab sõlmitud lepinguga kohustused (kohustub asju ostma ja nende eest tasuma), on tegemist hankelepinguga. Seega, kui hankija (nt riigiasutus, riigiasutuse hallatav asutus, kohalik omavalitus või selle asutus) ostab toidu valmistamiseks toiduaineid või tellib toitlustusteenust, on tegemist riigihankega ja hankelepinguga (RHS § 2 lg 2 ja § 4 lg 1, vt ka § 7) ning lepingu sõlmimisel peab hankija järgima RHS-ist tulenevat menetluskorda.

Rõhutame, et riigihanke korraldamist ei välista asjaolu, et toiduaineid ostetakse edasimüümiseks või nt kohviku pidamiseks kasumi saamise eesmärgil. Samuti ei oma tähtsust, kas lepingu täitmiseks kasutatakse hankija eelarvelisi vahendeid või kolmandate isikute vahendeid. Näiteks kohtuasjas C-220/05¹ leidis Euroopa Kohus, et „Selles osas on selge, et kui riigihanke maksumus hõlmab nii tellijalt kui ka kolmandatelt isikutel saadud summasid, on see võimaliku pakkuja huvides, kui sellise riigihanke puhul lähtutakse selle kogumaksumusest.“ ning et „Direktiivi eesmärki kahjustaks vastupidine seisukoht, mille kohaselt tuleb direktiivi artikli 6 kohase riigihanke maksumuse määramisel arvesse võtta ainult tellija tasutud summad. Selle tagajärjeks oleks, et tellija võiks ilma direktiiviga ettenähtud ehitustööde riigihanke pakkumismenetlust korraldamata sõlmida hankelepingu, mille kogumaksumus ületab viidatud artiklis 6 määratud piirmäära ja, mis võiks huvitada teisi turul tegutsevaid ettevõtjaid.“ ning et „Eelpooltoodud arvestades tuleb teisele küsimusele vastata, et direktiivi artikli 6 eesmärkidel riigihanke maksumuse määramisel tuleb lähtudes võimaliku pakkuja seisukohast arvesse võtta ehitustööde riigihanke kogumaksumust, mis hõlmab mitte ainult kõiki summasid, mida tellija maksab, vaid ka kõiki kolmandatelt isikutelt pärinevaid summasid.“.

Euroopa Kohus märkis ka kohtuasjas C-271/08²: „Selles osas tuleb kõigepealt meenutada, et ei direktiivi 92/50 artikli 1 punkt b ega ka direktiivi 2004/18 artikli 1 lõige 9 ei tee vahet

¹ Kättesaadav arvutivõrgus

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=65122&pageIndex=0&doclang=ET&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2392787>

² Kättesaadav arvutivõrgus

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=79096&pageIndex=0&doclang=ET&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2392842>

riigihankelepingute, mida hankija sõlmib avalikest huvidest tulenevate ülesannete täitmiseks, ja selliste ülesannetega mitteseotud lepingute vahel. Sedalaadi eristamise puudumist selgitab nende direktiivide eesmärk, mis on vältida iga hankijate korraldatud riigihanke puhul ohtu, et eelistatakse kodumaiseid pakkujaid või kandidaate“ ning et „Sedalaadi lepingu raames maksab kohalikust omavalitsusest töödandja asjaomasele asutusele või ettevõtjale kindlustusmaksleid, mis on kinni peetud töötasust, mida ta võlgneb huvitatud isikutele vastutasuks teenuste eest, mis on vältimatult seotud talle BetrAVG § 1 lõikest 1 tuleneva kohustuse täitmisega, mis seisneb neile töötajate kasuks pensionimaksete maksmises, kes on tema nõusolekul valinud töötasu asendamise pensionimaksetega.“ ning et „Sedalaadi lepingu seotust rahaliste huvidega ei sea kahtluse alla asjaolu, et viimaks saavad pensionimaksetest kasu kõnealuse meetme valinud töötajad.“.

Teenuse tellimine ja teenuste kontsessioon

Eristamaks teenuste hankelepingut ja teenuste kontsessiooni tuleb silmas pidada, et kui pakkuja kannab teenuse osutamise seoses riske, siis on tegemist teenuste kontsessiooniga. Juhul, kui pakkuja riske ei kannab, nt juhul, kui hankija tagab pakkujale igal juhul tasu kõikide õpilaste toitlustamise eest, on tegemist lihtsustatud korras tellitava teenusega (RHS § 19).

Teenuste kontsessiooni andmine RHS-i tähenduses toimub hankelepinguga, mille esemeks on CPV määruse VI ja VII lisas nimetatud teenuste tellimine ja mille kohaselt tasu teenuse osutamise eest seisneb kontsessioonäärile antud õiguses osutada seda teenust ja saada selle teenuse kasutajatelt tasu teenuse osutamise eest või selles õiguses koos hankija rahalise maksega (RHS § 6 lg 2). Teenuste kontsessiooni andmiseks peab nõ tava hankija (RHS § 10 lg 1) korraldama avatud või väljakuulutamise läbirääkimistega hankemenetluse, kui lepingu alusel osutatavate teenuste eeldatav maksumus on võrdne 40 000 euroga või ületab seda (RHS § 17 lg 2, § 15 lg 1 p 2). Kui eeldatav maksumus jääb alla selle, peab lähtuma lihthanke läbiviimise korras, mis on sätestatud RHS § 18².

Nt töötajatele, õpilastele või külastajatele avatud kohviku või söökla pidamise õiguse andmine koos osaliselt hankija poolt makstava toitlustusteenuse tellimisega või ilma, on käsitletav teenuse kontsessioonina RHS-i tähenduses.³

Toitlustusteenus on nimetatud CPV määruse⁴ lisas VII, mistõttu võib hankija sõlmida sellise hankelepingu lihtsustatud korras, järgides üksnes RHS § 19 lg-tes 3-6 sätestatud nõudeid tingimusel, et sõlmitava lepingu maksumusest rohkem kui 50 % moodustavad toitlustusteenused või muud lihtsustatud korras tellitavad teenused ning hankija ei hangi sama lepingu alusel asju või CPV määruse lisas VI nimetatud teenused või ehitustöid maksumusega üle riigihanke piirmäära (RHS § 19 lg 1-2).

³ Vt nt <http://ted.europa.eu/udl?uri=TED:NOTICE:165679-2012:TEXT:ET:HTML> ja <http://www.oecd.org/site/sigma/publicationsdocuments/48630004.pdf> (lk 3)

⁴ Euroopa Komisjoni määrus (EÜ) nr 213/2008, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2195/2002 ühtse riigihangete klassifikaatori (CPV) kohta ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 2004/17/EÜ ja 2004/18/EÜ riigihankemenetluste kohta seoses CPV läbivaatamisega (ELT L 74, 15.03.2008, lk 1–375)

Juhime tähelepanu, et tulenevalt RHS § 19 lg-s 1 sätestatust võib lihtsustatud korda kohaldada ainult hankelepingu sõlmimisel, teenuste kontsessiooni andmiseks on menetlusreeglid sätestatud RHS § 17 lg-tes 2 ja 4.

Riigihanke eeldatav maksumus

Riigihanke osadeks jaotamise ja hanke eeldatava maksumuse reeglitest tulenevalt peab arvesse võtma vähemalt ühe eelarve- või majandusaasta jooksul ostetavate erinevate toiduainete maksumuse lähtudes hanke alustamise aja keskmisest turuhinnast (RHS § 20 lg 1 p 1, lg 2, § 21 lg 2). Raamlepingu sõlmimisel peab eeldatava maksumuse arvestamisel aluseks võtma kõikide selle raamlepingu kehtivusajal sõlmitavate hankelepingute maksumuse (RHS § 20 lg 3). Kuna toiduvalmistamiseks ostetavate toiduainete puhul on ilmselt tegemist sama eesmärgi saavutamiseks vajalike ja/või funktsionaalselt koostoimivate asjadega siis hanke osadeks jaotamine erinevate kaubagruppide (nt leiva- ja saiatooted, piimatooted, tangained jne) lõikes või muul viisil, eesmärgiga vältida hankemenetluse või lihthanke korraldamise kohustust, ei ole lubatud (RHS § 23 lg 1).

Toitlusteenuse tellimisel aga ka toiduainete ostmisel tuleb tähele panna, et kui leping sõlmitakse pikemaks perioodiks kui üks aasta, siis peab eeldatava maksumuse ja sellest tulenevalt menetlusreeglite valikul arvesse võtma hankija poolt eeldatavalt hankelepingu täitmisel makstava kogusumma, arvestades ka tõenäolisi tulevikus tekkivaid kohustusi või lepingu pikendamise või uuendamise võimalust (RHS § 20 lg 1 p 1).

Teenuste hankelepingu sõlmimise korral, milles ei sätestata hankelepingu kogumaksumust on eeldatavaks maksumuse määramise reegel järgmine:

- 1) tähtajalise hankelepingu korral, mille tähtaeg on 48 kuud või lühem, eeldatav kogumaksumus hankelepingu kehtivusaja jooksul;
- 2) tähtajatu hankelepingu korral või hankelepingu korral, mille tähtaeg on pikem kui 48 kuud, teenuste osutamise maksumus ühes kuus korrutatuna 48-ga (RHS § 21 lg 6).

Menetlusreeglite valikul tuleb lähtuda sõlmitavate lepingute eeldatavast kogumaksumusest, kuid alati on lubatud riigihanke osadeks jaotamine ühe lihthanke või hankemenetluse raames või mitme erineva lihthanke või hankemenetluse korraldamine (RHS § 23 lg 2, § 24).

Toiduainete ost alla lihthanke piirmäära riigihankega

Olenevalt ostetavate asjade eeldatavast maksumusest tuleb valida korrektsed rakendatavad menetlusreeglid. Alla lihthanke piirmäära st alla 10 000 euro riigihangete läbiviimisel lähtub hankija RHS-i § 3 kehtestatud üldpõhimõtetest.

Näiteks, kui majandusaastal hangitavate toiduainete maksumus (isegi juhul, kui sama asja ostetakse mitu korda) ei ületa 10 000 euro piiri (nn lihthanke piirmäär), tuleb hankijal lähtuda üksnes RHS-i § 3 kehtestatud üldpõhimõtetest ning ostu saab hankija teha ilma RHS-is kehtestatud menetlusreegleid järgimata. RHS-is kehtestatud üldpõhimõtete järgimiseks ning parima hinna ja kvaliteedi suhte tagamiseks tuleks hankijal enne ostu sooritamist suhelda aktiivselt turuga st olenevalt hankeobjektist ja konkreetsetes valdkonnas tegutsevate pakkujate arvust pöörduda enam kui ühe pakkuja poole. Eriti oluline on selline toimimine juhul, kui turul valitseb valdkonnas tihe konkurents, ka erinevate rahastusprogrammide reeglid võivad

kehtestada üldisest lähenemisest teatud erisusi ja rangemaid reegleid nt kolme pakkumuse olemasolu nõude.

Toiduainete ost lihthankega

Kui hankija planeeritavate soetuste maksumus ei ületa majandusaasta vältel 40 000 euro piiri, kuid ületab lihthanke piirmäära 10 000 eurot, kohaldub RHS-i § 18² ning hankijal tuleb läbi viia menetlus kohaldades lihthanke reegleid.

Lihthanke menetluses ei ole võimalik pöörduda konkreetselt ühe pakkuja poole, oluline on tagada RHS-i üldpõhimõtete kohane konkurents. Samas on lihthanke lubatud pidada pakkujatega läbirääkimisi (RHS §18² lg 6), kui sellisest võimalusest ja tingimustest on pakkujaid teavitatud lihthanke teates.

Lihthankele kehtivad lihtsamad reeglid ning hankijal on selle menetluse puhul suurem vabadus kujundada menetlusreeglid olenevalt hankeobjektist vastavalt oma soovidele. Kohustuslikeks sammudeks on riigihangete registris lihthanke teate avaldamine (RHS § 18² lg 2), aruande ja selle lisa esitamine pärast lihthanke lõppemist (RHS § 18² lg 9). Samuti seab RHS piirangud lihthanke tehtud otsustest teavitamisele (RHS § 18² lg 7) ning hankelepingu muutmisele (RHS § 18² lg 8).

Lihthanke dokumendi koostamine ei ole kohustuslik, kuid kui hankija otsustab selle koostada, siis tuleb lähtuda RHS-i § 18² lg 4 kehtestatust. Juhul kui lihthanke dokumenti ei koostata, lähtutakse lihthanke korraldamisel RHS-i § 3 kehtestatud üldpõhimõtetest.⁵

Üle riigihanke ja rahvusvahelise piirmäära toiduainete riigihanked

Asjade riigihanked, mille maksumus ületab 40 000 euro piirmäära majandusaasta jooksul, tuleb läbi viia arvestades RHS-i teises peatükis kehtestatud reegleid. RHS-i teise peatüki hankemenetluste reeglid on rangelt täitmiseks.

Avatud menetluses võivad oma pakkumuse esitada kõik huvitatud pakkujad, menetlus on üheetapiline ja sobiv selliste hankelepingute sõlmimiseks, mille ese on täpselt määratletav. Oluline on silmas pidada ka seda, et avatud hankemenetluses on läbirääkimised keelatud.⁶

Riigihankes, mille eeldatav maksumus on üle rahvusvahelise piirmäära, tuleb lisaks eelviidatud avatud menetluses kohustuslikele toimingutele avaldada hanketeade TED-is⁷. Lisaks erineb nn rahvusvaheline riigihange siseriiklikust avatud hankemenetlusest ka tähtaegade kestuse poolest.

⁵ Vaata täpsemalt palun riigihangete juhise lk 75-78, kättesaadav arvutivõrgus: https://riigihanked.riik.ee/lr1/c/document_library/get_file?uuid=2e8e02c3-e122-4022-87e0-182642b2f4ca&groupId=11726

⁶ Vaata täpsemalt palun riigihangete juhise lk 82-84, kättesaadav arvutivõrgus: https://riigihanked.riik.ee/lr1/c/document_library/get_file?uuid=2e8e02c3-e122-4022-87e0-182642b2f4ca&groupId=11726

⁷ TED – Tenders Electronic Daily, riigihankesid käsitleva Euroopa Liidu Teataja lisa online-versioon, arvutivõrgus: <http://ted.europa.eu/TED/main/HomePage.do>

Raamleping

Kui hankija vajadused on muutuvad ning erinevate toiduainete kogused ei ole piisavalt täpselt teada, et sõlmida riigihanke tulemusena hankeleping, siis on lubatud ja soovitatav sõlmida raamleping(ud). Sellisel juhul määratakse konkreetne ostetav toiduainete kogus igakordse tellimuse esitamisel ehk hankelepingu sõlmimisel. Selgitame siinjuures, et kirjalik hankeleping, sh raamlepingu alusel sõlmitav hankeleping tuleb sõlmida juhul kui maksumus on 10 000 eurot ja üle selle, väiksemate ostude korral ei ole kirjaliku hankelepingu sõlmimine kohustuslik, nt võib dokumentatsioon piirduda ainult arvega.

Kui hankija sõlmib raamlepingu mitme pakkujaga on alati lubatud hankelepingu sõlmimiseks nn minikonkursi korraldamine ehk RHS § 71 lg 4 sätestatud korra rakendamine, kuid hankija võib raamlepingus ette näha ka teistsuguse korra RHS § 71 lg 3 alusel, nt et esmalt pöördub ta konkreetse tellimuse korral raamlepingu sõlmimiseks korraldatud hankemenetluses koostatud paremusjärjestuses parima pakkumuse esitanud pakkuja poole, kui tema tellimust ei soovi täita, siis paremusjärjestuses järgmise poole jne. Samuti on RHS § 71 lg 3 alusel lubatud raamlepingus ette näha ka nt juhuvaliku meetod, kuid sel juhul on soovitatav jaotada raamlepingu alusel hangitavate toodete maht pakkujate vahel siiski võrdselt. Raamlepingu ja selle alusel hankelepingute sõlmimisel on oluline silmas pidada, et hankelepingu tingimused (nt hind, tarneaeg vms) võib olla hankija jaoks raamlepingus sätestatuga võrreldes sama või soodsam, kuid mitte kunagi ebasoodsam (RHS § 71 lg 1). Raamlepingu ja selle alusel hankelepingute sõlmimisest vt täpsemalt https://riigihanked.riik.ee/rl1/c/document_library/get_file?p_l_id=216053&folderId=134422&name=DLFE-23301.pdf.

2. Pakkumusele esitatavad nõuded ja hindamiskriteeriumid

Hanke tingimuste, sh tehnilise kirjelduse ja lepingu tingimuste hoolikas ettevalmistamine on eelduseks iga riigihanke edukale läbiviimisele. Kui hankija jaoks on peale hinna olulised veel teisedki tingimused, siis tuleb need kehtestada hanketeates või hankedokumentides, seda printsiipi on oluline järgida ka toiduainete ja toitlustusteenuse hankimisel.

Riigihanke läbiviimisel peab hankija järgima üldpõhimõtteid, mis on sätestatud RHS §-s 3. Üldpõhimõtetest tulenevalt peab hankija kohtlema kõiki isikuid, kelle elu- või asukoht on Eestis, mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis, muus Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis või Maailma Kaubandusorganisatsiooni riigihankelepinguga ühinenud riigis, võrdselt ja mittediskrimineerivalt ning jälgima, et kõik isikutele seatavad piirangud ja kriteeriumid oleksid riigihanke eesmärgi suhtes proportsionaalsed, asjakohased ja põhjendatud (RHS § 3 p 3). Sellest üldpõhimõttest tulenevalt ei ole lubatud riigihankes kehtestada nõuet, et pakutavad või toiduvalmistamisel kasutatavad toiduained peavad olema toodetud Eestis või konkreetses maakonnas või omavalitsuses või pakkujaks tohivad olla vaid Eestis registreeritud ettevõtjad, samuti on keelatud konkreetsete kaubamärkide nimetamine tehnilises kirjelduses.

Samas lubavad riigihanke korraldamise üldpõhimõtted eelistada keskkonnasäästlikke lahendusi (RHS § 3 p 6), mis omakorda tähendab, et hankija võib eelistada või nõuda pakkumusi, millega kaasneb väiksem keskkonnasaaste, nt lühem tarneahel või teekond või väiksem kahjulik mõju keskkonnale, mida tõendab vastavus nt mahepõllumajanduslike

toodete kriteeriumidele. Teisisõnu saab keskkonnasäästlikke lahendusi eelistades hankija kaudselt eelistada lähikonnas kasvatatud või valmistatud tooteid.

RHS-is sätestatud tehnilise kirjelduse koostamise reeglid sätestavad, et asjade, sh toiduainete või teenuste tehnilise kirjelduse koostamisel võib oluliste tunnuste loetelu hõlmata muu hulgas keskkonnakaitsenõudeid, kvaliteedi- ja konstruktsiooninõudeid, sealhulgas puuetega inimeste poolt kasutatavuse nõue, vastavushindamisele, jõudlusele, toote kasutusomadustele, turvalisusele või mõõtudele ja toote nimele, mille all teda turustatakse, vastavuse nõudeid, kasutatavat terminoloogiat, sümboleid, testimist ja testmeetodeid, pakendamist, märgistamist ja tähistamist, kasutusjuhiseid, samuti nõudeid tootmisprotsessile ja -tehnoloogiale ning vastavushindamise meetodeid.

Rõhutame, et tehnilise kirjelduse koostamisel ei tohi hankija nimetada kindlat ostuallikat, protsessi, kaubamärki, patenti, tüüpi, päritolu ega tootmisviisi, mis võiks anda mõnedele pakkujatele või toodetele eeliseid teiste ees või nende osaluse välistada. Kui see on hankelepingu esemest tulenevalt vältimatult vajalik põhjusel, et tehnilise kirjelduse koostamine RHS § 33 lõigetes 1 ja 3 sätestatud alustel ei võimalda hankelepingu eset piisavalt täpselt ja mõistetavalt kirjeldada, siis tuleb sellisele viitele lisada märgi «või sellega samaväärne».

Tallinna Ringkonnakohus on kohtuasjas 3-10-3225 märkinud, et tehnilise kirjelduse koostamisel võib viidata konkreetsele tootele üksnes juhul, kui see on hankeeseme kirjeldamiseks vältimatult vajalik, sest muul viisil ei ole hankelepingu ese piisavalt täpselt ja mõistetavalt kirjeldatav; ka sellisel juhul tuleb toote nimetusele lisada märgi „või sellega samaväärne“.

Seega tohib hankija nimetada konkreetset toodet või kaubamärki üksnes siis kui see on objektiivselt vajalik ning tingimusel, et toote või kaubamärgi juures on keelend „või sellega samaväärne“. Eelnevast lähtudes tuleb üldreeglina vältida tehnilises kirjelduses konkreetsete kaubamärkide nimetamist, vaid tuleb kirjeldada toodet ennast, selle omadusi, näiteks ei tohi kehtestada nõuet, et pakkuda tuleb rapsiõli „Olivia“, kompekke „Kaseke“ või konjakit „Hennessy“.

Soovides osta hankija lähikonnas toodetud või kasvatatud toiduaineid ja/või hankida keskkonnasäästlikult, on teiste liikmesriikide kogemustest lähtudes võimalik kehtestada nõuded tehnilises kirjelduses vastavalt kriteeriumile, kas toiduainete ostmisel või toitlustusteenuse tellimisel järgmiselt⁸:

- 75% toitudest peab olema värskest, kohapeal valmistatud;
- vähemalt 30% kasutatavatest toiduainetest on mahepõllumajanduslik toodang;
- vähemalt 50 % toodetest on kohalik (täpsustada nt km-tes) toodang;
- pakutav ei tohi sisaldada või kasutada ebavajalikke lisaaineid või hüdrogeenitud taimerastvu;
- menüü on hooajale vastav, nt teatud toiduaineid peab tarnima vaid teatud kuudel;

⁸ Vt arvutivõrgus

http://www.foodlinkscommunity.net/fileadmin/documents_organicresearch/foodlinks/publications/Foodlinks_report_low.pdf

- munad peavad olema vabapidamisel kanadelt või mahepõllumajanduslik toodang;
- keelatud on kasutada ja pakkuda geneetiliselt muundatud toiduaineid;
- liha- ja piimatooted peavad olema mahepõllumajanduslik toodang;
- sai ja leib võib olla pakendatud mitte rohkem kui kuus tundi tagasi, säilitusaineid kasutada ei tohi;
- liha, kala, köögiviljad ei tohi olla külmutatud, välja arvatud tooted, mis on värskest saadaval väga lühikest aega (täpsustada konkreetsed ained);
- teatud toiduained ei tohi olla toodetud kaugemal kui 150 km hankija asukohast.

Keskonnasäästlikkusega seotud kriteeriume võib kasutada ka pakkumuste hindamiskriteeriumina, sest RHS § 31 lg 4 sätestatud hindamiskriteeriumide näidisloetelus on toodud järgmised majanduslikult soodsaima pakkumuse väljaselgitamise kriteeriumid: kvaliteet, hind, keskkonda mõjutavad omadused, käitamisculud. Vt ka analüüs hankelepingu sõlmimisest majanduslikult kõige soodsamatel tingimustel⁹.

Näiteks võib hankija kehtestada pakkumuste hindamise kriteeriumina nõude öko-märgise nõuetele vastavuse kohta. Nii hindamiskriteeriumi, kui ka ökomärgise olemasolu nõude kehtestamisel pakkumuse vastavustingimuseks tuleb järgida kohtuasjas C-368/10¹⁰ väljendatud Euroopa Kohtu seisukohta. Nimetatud kohtuasjas leidis kohus, et Euroopa Liidu seadusandja on konkreetsete märgiste kasutamise kohta andnud täpsed juhised selleks, kuidas kohaldada kõnealuseid nõudeid tehnilistes kirjeldustes. Seadusandja lubab – olles direktiivi 2004/18 artikli 23 lõike 3 punktis b nõudnud, et kõnealused kirjeldused peavad olema piisavalt täpsed, et pakkujatel oleks võimalik kindlaks määrata lepingu ese ja et hankijad saaksid selle sõlmida – hankijatel viidata ökomärgiste aluskriteeriumidele, et kindlaks määrata mõne toote omadused, kuid tehnilistes kirjeldustes ei tohi tingimuseks seada ökomärgist ennast, vaid sellele võib viidata üksnes eeldusena, et seda kandvad tooted vastavad kõnealusel viisil määratletud omadustele, mille kohta võib esitada muid asjakohaseid tõendeid. Vaidlusaluses hankes informatiivse selgituse esitatud hankija hilisema täpsustuse osas, mille kohaselt tähistab viide EKO- ja MAX HAVELAAR-märgistele ka teisi samaväärseid märgiseid, märgib kohus, et sellised täpsustused ei saa mingil juhul korvata täpse teabe puudumist asjaomaste märgiste aluskriteeriumide kohta. Kohus järeldab, et kuna hankija nägi hankedokumentides ette, et majanduslikult soodsaima pakkumuse valimisel annab teatud hulga hindamispunkte asjaolu, et teatud tooted kannavad kindlaid märgiseid, ilma et oleks ära toonud nende märgiste aluskriteeriume, ega lubanud kõigi asjakohaste tõenditega tõendada, et toode vastab neile aluskriteeriumidele, siis on hankija seadnud hankelepingu sõlmimise tingimuse, mis on vastuolus direktiivi 2004/18 artikli 53 lõike 1 punktiga a.

Teiste liikmesriikide kogemus kinnitab ka, et kohalike pakkujate ja/või väiketootjate osalemist soodustab riigihanke osadeks jaotamine kas ühe menetluse raames või erinevate

⁹ Kättesaadav arvutivõrgus

https://riigihanked.riik.ee/lr1/c/document_library/get_file?p_1_id=216053&folderId=134422&name=DLFE-24601.pdf

¹⁰ Kättesaadav arvutivõrgust

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=122644&pageIndex=0&doclang=ET&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2707979>

menetlustena.¹¹ Nt eraldi hanke osad võivad olla leiva- ja saiatooted, munad, lamba-, sea- ja veiseliha, ulukiliha jne.

Võimalikult paljude pakkujate hankesse kaasamiseks või hankedokumentide ettevalmisemiseks on lubatud hanke alustamise eel teha turu-uuringuid, korraldada vastavas valdkonnas tegutsevatele pakkujatele infopäevi selgitades hankes osalemise võimalusi ja neile esitatavaid nõudeid. Samuti on lubatud peale hanketeate avaldamist ehk hanke väljakuulutamist sellest informeerida potentsiaalseid pakkujaid ja kutsuda neid hankes osalema.

Rahandusministeerium, august 2013

¹¹ Vt viide 8